

Школьныя аўтаномія

Што сёння можна сказаць аб дзяржаўным фінансаванні ўстаноў адукацыі? Хутчэй, што яго няма, чым яно ёсць. Пакуль "уверсе" вырашана - як быць, то "ўнізе" ўжо нешта прадпрымаюць. І што цікава: нягледзячы на складанае сацыяльна-эканамічнае становішча, насельніцтва гатовыя плаціць (і плоціць) за сваю адукацыю. Школы, у барацьбе за бацькоўска-спонсарскую падтрымку, імкнучыся разнастайці свае паслугі, павышаюць іх якасць. А таксама становяцца больш самастойнымі ў пытаннях размеркавання сродкаў, атрыманых з розных крыніц.

Пра гэта - размова з дырэктарам гімназіі №5 Мінска з эканамічным ухілам Людмілай Кузьмінчынай КАРАГІНАЙ.

- У педагогічных колах жыва абмяркоўваецца пытанне аб набыванні навукаў у устаноў адукацыі, а ваша гімназія ўжо некалькі гадоў аўтаномна вядзе разлік сваіх прыходаў і расходаў. Як у вас так атрымалася?

- Гэта было ў 1993 годзе. Тады ўрад прыняў пастанову аб новым механізме пастаўкі. І ў той момант усе, хто жадаў і не пагоўся, маглі пайсці на фінансавую самастойнасць, адкрыць свой рахунак. Мне хапіла смеласці. Раней даводзілася сутыкацца з праблемамі такога кітальту, калі ты хацеў нешта набыць для школы, а ў спісах неабходных рэчэй у райнаме тое не пазначалася і табе не давалі. Зараз мы гаспадары і самі размяркоўваем свае сродкі.

- І што вам дала незалежнасць ад бухгалтэрыі раёнага аддзела адукацыі?

- У фінансавай самастойнасці ёсць як адмоўнае, так і дадатнае. Пачнем з добрага. Па-першае, усе грошы канцэнтраваны ў адных руках. Грошы бюджэтных і спонсарскія. І мы можам распараджацца імі.

Другое, уся эканомія, усе прэмii, усе надбавкі - у гімназіі. І я, згодна калектыўнаму дагавору, перамяркоўваю іх. Раней наша эканомія на заробку заставалася ў райнаме. А яна адкуль бярыцца? Напрыклад, захаваў наставнік матэматыкі з вышэйшай катэгорыяй, а замяняе яго настаўнік з другой катэгорыяй. Вось і эканомія.

Да таго ж мая бухгалтэрыя - побач, і на афармленне якой-небудзь плацінкі не трэба траціць палову дня, каб адвезці і прывезці яе.

Раней у настаўнікаў было шмат пытанняў па налічэнню заробку, і з усімі прэтэнзіямі яны звярталіся да каго?.. Да мяне, вядома. Цяпер жа яны ўсе патрэбныя адказы знаходзяць у сваёй бухгалтэрыі.

Дронны бок фінансавай самастойнасці. Па-ранейшаму наша фінансаванне ідзе праз райнаме, а той атрымлівае сродкі на нас ад райфіннаддзела. Атрымліваеца марная траты грошай (працэнтаў па пералічэнне адзін аднаму грошай). Значна прасцей і эканомней было б атрымліваць фінансаванне ад райфіннаддзела і яму напругу весті справядліва.

- А бюджэтнае фінансаванне з самастойнасцю не скарацілася?

- Не. Цяпер я дакладна ведаю, колькі мне належыць. Я валодаю стагнавішчам.

- Грошы прыходзяць да нас свечасова?

- Так. Іншая справа, што іх недастаткова. Разумою, што ў краіне зараз усім цяжка. Нам, гімназіям, трэба крышку больш за звычайныя школы, але ж у гэтым годзе на фінансаванне з бюджэту нас ураўнялі.

Грошы на заробіткую плату нам аддаюць свечасова. Па камунальных паслугах бывае часам затрымак, але ж невялічкая.

- Ці паўплывала ваша незалежнасць на заробак работнікаў гімназіі?

- Канешне. І я палічу, чаму. У калектыўным дагаворы прадпісана, што кожны настаўнік, незалежна ад якасці адукацыі, атрымлівае 20-працэнтнае прэмію на стаўку (18 гадаў) і 5 працэнтна - матэрыяльнай дапамогі на тую ж стаўку. А калі ён, напрыклад, выкладае 20 гадаў, ён усе роўна атрымлівае прэмію за стаўку, а грошы за даве дадатковыя гадзіны трапляюць у эканомію, агульны каплі. Але... З гэтай агульнай эканоміі ён можа атрымаць яшчэ больш прэміі. Тут мы заахочваем за якасць работы - за ўдзел

у вучняў у алімпіадах, павелічэнне колькасці выдатнікаў і г.д. Мае настаўнікі атрымліваюць дадаткова да 100 тысяч рублёў прэміі. За дзесяць гадоў я ні разу не сутыкнулася з незадаволенасцю прэміяў.

Зараз я аб'явіла конкурс на лепшае афармленне класнага пакоя з прэміяй у 500 тысяч рублёў за першае месца. Ёсць да чаго імкнуцца!

- Цяпер, каб некалькі выхадцаў, навукаўных устаноў спрабуюць самастойна зарабіць грошы - адукацыю ў асяродку памяшкання, аказваюць платныя дадатковыя паслугі, ствараюць камп'ютэрныя клубы і г.д. Нешта падобнае вы робіце?

- У асяродку ў практычна нічога не даю, бо падатак на гэта вельмі высокі і яно эканамічна невыгадна. Але я атрымала дазвол выкарыставаць паставіць у гімназіі, непасрэдна ў калідоры, краму, дзе прадаюць сшыткі, алуюкі, гігіенічныя сродкі і г.д. - усе, што неабходна школьнікам падчас навучання. Гэтая арэнда - на 6,7 кв.м, яна невялікая, але карысная для школы. Раней дзеці за патрэбнымі рэчамі бегалі праз вуліцу ў магазін, а зараз усё побач. Апроч арэндных грошай, гаспадары крамы штомесяц забяспечваюць гімназію сваім таварам (маркеры, файлы, алуюкі і г.д.) у якасці спонсарскай дапамогі на суму 30-40 тысяч рублёў.

З платных дадатковых паслуг у нас ужо сем гадоў працуе школа "Малышок", у якой дзіцяці 5-гадовага ўзросту рыхтуюцца да школы. Штогод набіраем два класы па 25 чалавек. Плата маленькая, але ўсё ж такі - дапамога фінансавая школе. Вось і ўсё.

- А ў перспектыве вы не меркавалі над яшчэ якімі-небудзь прыбытковымі заняткамі для школы?

- Так, думалі над пытаннем аказання паслуг на-

сельніцтву ў навуцанні замежнай (англійскай) мове. Нешта накіхталі школы "Малышок". Або па паглыбленаму вывучэнню пэўных прадметаў. Разглядалі і пытанне з камп'ютэрным клубам... Але ж... Дзесяць гадоў нашай гімназіі, а за гэты час мы не рабілі ніводнага сур'ёзнага рамонт, бо гімназісты шапуюць свае родныя сцены. А што здарыцца, калі прыдзе "непапулярная" маса з мікраправа? Мне страшна пусіцца яе ў класы. Да таго ж камп'ютэрная - дарэзга рэч, якая хутка псеўда, а рамонт яе каштуе дарага.

- Школа сёння не можа існаваць без спонсарскай падтрымкі. Хто вашы спонсары?

- Раней спонсарамі лічыліся шэфы. Але ж мне з імі крышку не пашанцавала. Арэнднае прадпрыемства "Крыніца" і Геафізічная экспедыцыя самі прасілі падтрымкі. Шукаю спонсараў сярод бацькоў. Мне не сорамна да іх звярнуцца, бо ў гімназіі створаны найлепшыя ўмовы для вучэбна-выхаваўчага працэсу, дзецім тут камфортна, таму і бацькам падабаецца, што іх дзіцяціка менавіта ў нас вучыцца. Не адаралася яшчэ такога, каб я звярталася да бацькоў, а тыя не згадваліся дапамагчы.

Так, у мінулым годзе, калі дзяржава паклапацілася аб нас на дзевяць мільянаў рублёў, дык бацькі ўклалі ў гімназію 31 мільён рублёў. Гэта аб нечым гаворыць? Вы б бачылі, колькі працы ў нас робяць бацькі, нібы тыя муральнікі. І ім падабаецца...

- Ну, напэўна, вы валодаеце нейкім секрэтаў, які захопіць бацькоў школьнымі справамі?

- Што і кажаць. Я чалавек ва ўзросце, і ў мяне педагогічны стаж звыш 38 гадоў. Нечаму за жыццё навукаў не чапалася... Ведаецца, што галоўнае - будзе любіць дзіцяцей. Бо бацькі глядзяць на мяне і на настаўнікаў вачыма сваіх дзяцей (яны ж не ведаюць мяне як чалавека). А калі дзіцяці тут добра, дык і бацькі прыйдзю да нас.

Я не магу працаваць за зарплатнай дзяржавы, дык заўсёды насцеж. Кожны прыходзіць да мяне па-

раіцца, а далей ужо - майстэрства наладзіць размову.

- Ёсць выказанні, што спонсарства ад бацькоў прыяздзе да таго, што ў самай лепшай і моднай школы будучы залічваюцца толькі дзеці заможных. Ці не паўручыцца ў такім выпадку справядлівасці і даступнасці ў адукацыі?

- Я не згодна з такім меркаваннем. Калі вы прасочыце за кантынгентам маіх вучняў, дык заўважце, што там дзіцяці бізнесменаў - адзін-два на клас. Я ўпэўнена, што столькі ж і ў іншых школах. У нас займаюцца здольныя дзеці розных сацыяльных пластоў, мы размяшчаны ў мікраправа, дзе шмат заводаў.

У нас спонсарскае дапамога заснавана на ўзаемадаверы. Грошы расходуюць на дзіцяці, адсюль - і якасць адукацыі, і 100-працэнтнае наступленне ў ВНУ. Таму нам і не сорамна папрасіць дапамогі ў бацькоў.

Буду шчыра. Вось, напрыклад, прыходзіць да мяне бацька (заможны чалавек) і просіць залічыць яго дзіця ў нашу прагімназію. А ў класе - некамп'ютэр. Я магу ўзяць яго дзіця, але найперш спытаю: "Скажыце, шануюны, побач з намі прыватная школа, там адукацыя па месцах каштуе 270 далаўраў, вы можаце сабе гэта дазволіць? Так. Аднак абралі нас (напэўна, мы - лепшыя). Чым вы нам у такім разе можаце дапамагчы?".

Можам, - адказваюць і пытаюцца: - Чым і як? Усю грашовую дапамогу яны пералічваюць на спонсарскі спецрахунак гімназіі, або адразу прывозяць патрэбны тавар. Гэта можна назваць вымаганнем? Ашукаць бацькоў немагчыма, яны дзяржаваю нам сваё дзіця і плаціць за гэта.

Вучацца ў нашай школе і бедныя людзі, над імі мы таксама барэм шэфства. У мяне ёсць адзін хлопчык з інтэрната для сирот. Прышоў некалі ў мой кабінет, сеў насупраць, воль я вы зараз, і кажа: "Я - круглы сирота. Хачу стаць чалавекам, дапамажыце..." Як я магла адмовіць Лёшчу? Зваў дырэктару яго інтэрната і пытаюся, а той кажа, што Лёшка стаіць на ўзліку як дзіцяца з затрымкай у псіхічнай развіцці. За-

раз хлопчык заканчвае гімназію, нават без троек, і куды падзеляся тое ЗІР?

- Услед за рэформай школы абдулдуцца пэўныя змены ў сістэме фінансавання адукацыі. Вы можаце спрытавацца, як яно будзе?

- Што я ўвогуле хачу сказаць пра рэформу. Магчыма, гэта прагучыць не ва ўнісон. Але мне страшна, што рэформа паўручыць нашу чалавечасць. Справа не ў падручніках і не ў праграме. Мы кажам - перагружае, перагружае. Пачаеце - не загружаныя нашы дзеці. Адукацыя здарова не адгэта. Прычына - у экалогіі і харчавання.

Вось пачаюць у нас піццэрыі. І суботу, па адукацыю, аддадзін пад розныя факультэтывы. Атрымаецца, што пры жадаванні вываліцца мы загрузім гэты дзень яшчэ больш. Факультэтывы мала чым адрозніваюцца ад школьных заняткаў.

Да сённяшняга часу школы трымаюцца на тым, што было створана, сабрана раней. З кожным годам яны старае, а фінансаванне з боку дзяржавы змяншаецца. Са студэнта я не атрымлівала ад райнаме ні аднаго рубля на развіццё ўстановаў. А што такое сучасная школа без фінансавай падтрымкі? Калі справа не змяніцца ў лепшы бок, дык праз пачаў даўшчэ адшколі нічога не застаецца. Чаму? Ды і таму яшчэ, што некаму будзе працаваць. Моладзь зараз працуе па-сучаснаму, ёй неабходны для работы аўдыё, відэа, наглядны дапаможнікі, камп'ютэр, Інтэрнет. Маладыя настаўнікі (я гляджу па сваіх) - яны разумнейшыя за нас, больш начытаныя, дый - перспектывныя.

Вучні таксама не заахочуць займацца ў дрэнных умовах.

Мы так часта гаворым аб тым, што дзеці - напачатку будучыня, але не хочам аб ёй сцвярджаць. Трэба выцягваць адукацыю.

- Крышку зменіў напрамак нашай размовы. Прайшоўшы сёння першы і другі паверхі гімназіі, я была здзіўлена мноствам экспанатаў дзіцячай твор-

часці. Калі б не шыльда пры ўваходзе, я б вату школу прыняла за мастацкую. Людміла Кузьмінчына, калі ласка, прадстаўце чытачам вашу гімназію №5 з эканамічным ухілам.

- Гэта амаль неверагодна - вось так раскажаць пра сваё дзецішча, але я пастрабую. Некалі я, Дабрынеўская, Лабадаева стаялі ля вытокаў стварэння гімназічнага руху. Самі пісалі праграмы, распрацоўвалі статыстыку і г.д. Зараз нашая гімназія знаходзіцца на ўзлёце. Двойчы прайшла атэстацыю незалежнай камісіяй, атрымалі самую высокую ацэнку.

Гімназія - унікальная навукаўная ўстанова, якую можна было б падзяліць на дзве часткі: да 8 класа і з 8 па 11 клас. Я пераканана, што неадамоўна дзіцяці няма. Галоўнае ў адукацыі - убачыць дзіця, разгледзець яго талент. Вы правільна заўважылі, што ў нашай гімназіі шмат займаюцца творчасцю. З 1 па 8 клас мы імкнёмся развіваць вучняў рознабакова. У нас кожнае дзіцяца займаецца вывучэннем мастацтвам, музыкой, танцамі. У нас некалькі аркестраў (цымбалісты, скрыпачы), танцавальны ансамбля, хораў. Яны - вядомыя калектывы, удзельнікі шматлікіх канцэртаў і фестываляў.

З першага класа гімназісты на павышаным узроўні вывучаюць англійскую мову, і ў іх ёсць такі прадмет як інфарматыка. Прафілізацыя пачынаецца з 8 класа - фізіка, інфарматыка, матэматыка. У год адкрыцця гімназіі (1991) адчувалася вялікая патрэба ў эканамістах, таму мы ўзялі сабе эканамічны кірунак. Зараз бачым пэўную перанасычанасць такімі спецыялістамі, таму выраслі крышку змяншэнне сваю тактыку. У нас было пагадненне з Беларускай дзяржаўнай эканамічнай універсітэтам, 60 працэнтаў выпускнікоў туды паступалі. Цяпер у Беларусі дзяржаўным універсітэце інфарматыкі і радыёэлектронікі адкрыліся новы факультэты, які да адразу дзве спецыяльнасці - эканаміста і праграміста. І мы заклочылі з імі дагавор.

- Дагаворы з ВНУ - гэта сумесная падтрымка будучых студэнтаў?

- Так. Але ў мінулым годзе, я лічу, Міністэрства адукацыі паспяховасць з рашэннем па адмове суміш-

Хочацца пажадаць гімназіі фінансавана дабрабыту.

Святлана КІРСАНОВА.

Хто заказвае музыку?

Давер атрыманы

На апошнім з'ездзе настаўнікаў Прэзідэнт нашай краіны з трыбуны сказаў аб тым, што дзяржава са сваёй боку будзе, канешне, падтрымліваць школу, аднак дырэктарам і настаўнікам калектывам трэба самім памеркаваць над тым, як падтрымліваць на патрэбным узроўні жыццяздзейнасць сваёй установы.

Таму ж Міністр адукацыі падахоўваў кіраўнікоў школ больш актыўна прыцягваць у школу сродкі бацькоў і спонсараў. Дырэктару ў такім выпадку прадстаўляецца болей праваў і свабод. "Калі ж мы давяраем дырэктару дзіцяці, дык чаму ж не можам даверыцца яму кадры і грошы?" - заўважае на з'ездзе П.І.Брыгадзіч.

Выступалі, на так даўно, на адным пасяджэнні перад кіраўнікамі школ К.С.Фарыно, намеснік Міністра адукацыі, заклікаў іх самастойна шукаць шляхі, каб стварыць фінансавую незалежнасць ад аддзелаў адукацыі. Дырэктар - бадай, ключавая фігура ў адукацыі, калі ў яго руках - школьныя сродкі. Казімір Сцяпанавіч, доўгі час будучы дырэктарам Політэхнічнай гімназіі Мінска, меў такую фінансавую незалежнасць і ведае, якія перспектывы яна адкрывае.

Тое, пра што асобныя кіраўнікі школ толькі марылі, - на паўдарозе да ўвасаблення. Давер у вышэйшым уладзе ёсць - і дырэктар становіцца пэўнапаўнамоўным гаспадаром. Але ж на шляху незалежнасці шмат камяней спатыкаецца. І можа, яны - у першую чаргу ад нерашучасці самога кіраўніка, яго боязі самастойнасці і адказнасці, няведанні неабходных юрыдычных і эканамічных нормаў і законаў.

Патрэба дня

Дадатковыя, платныя адукацыйныя паслугі (хоць і задумваліся з ішай мэтаю) зараз разглядаюцца як адзін са спосабаў заробку сабе на жыццё ўстаноў адукацыі. Аднак масавае (няправільнае і непрадзуманае) захваленне такім відам дзейнасці можа прывесці да непрыняцця і нават абурэння ў грамадстве. Пасля чаго натуральна чакаць забароны паслуг. Так звычайна і пачаў у нас добры пачынанні. Нельга спяшацца, трэба спачатку прыгледзецца да тых, хто ўжо гэтай справай займаецца.

Фрунзенскі раён сталіцы першым у горадзе пачаў прапаноўваць адукацыйныя паслугі за грошы. Але ні тады, ні зараз гэта не з'яўлялася мэтай заробку. Платныя дадатковыя адукацыйныя паслугі ўзніклі як патрэба дня. У праграме і школах не хапала ні часу, ні настаўнікаў для заняткаў па развіццё пэўных навываў, не прадугледжаны школьнай праграмай. Гэта адначасна перш-наперш бацькі вучняў і першымі выступілі з прапановамі аб дадатковых занятках. Так было вырашана: усё, што звыш нормы

(дзяржаўнага стандарту), бацькі аплачваюць самі.

У выніку ў дзіцячых садках і школах Фрунзенскага раёна ўзніклі гурткі на аснове самаакупнасці. Спецыялістамі аддзела адукацыі на працягу паўтара года разрабаваліся палажэнне, пакет нарматыўных дакументаў, якія сёння можна лічыць эксклюзівам у рэспубліцы.

Працэс адкрыцця гуртка на аснове самаакупнасці - строга ўпарадкаваны. Пачынаецца ён з хадзініцтва дырэктара. Роботнікі аддзела адукацыі старанна вывучаюць магчымасці школы, расклад заняткаў, праграму работы гуртка. Пры ўмове, што ўсё гэта на добрым узроўні, вядучы гуртка прымаецца на працу (з верасня па май), калі ж такі чалавек - проста прыватная асоба, дык з ім заключаецца пагадненне аб арэндзе памяшкання. Звычайна ў гуртках на аснове самаакупнасці працуюць выхавальнікі або настаўнікі гэтай жа школы, але прыцягваюцца і проста спецыялісты. (Так, у адным дзіцячым садку мастацтвам з дзецьмі займаўся сапраўдны мастак, а шахматам вучыў майстар спорту). Апошні інсанс у працэдуры стварэння гуртка - у навукаўнай установе з бацькамі кожнага вучня асабіста заключаецца дагавор аб прадастаўленні платных дадатковых адукацыйных паслуг.

Адзель адукацыі ўважліва сончыць за вынікам работы гуртка. А калі шчыра, дык павышаюцца кантролю з боку кіраўніцтва тут і не трэба. Бацькі самі наглядваюць за карыснасцю заняткаў, і калі што не задавальняе, дык адразу касуюць пагадненне.

Лідэрамі па аказанні платных дадатковых адукацыйных паслуг у раёне з'яўляюцца дзіцячыя садкі. Так, у 66 садках працуюць 105 гурткоў на аснове самаакупнасці.

Школы крыху абмежаваныя ў наяўнасці свабодных памяшканняў, аднак і яны могуць прапанаваць 56 дадатковых паслуг. Асабліва папулярныя - англійская мова, мастацтва, па развіцці дробнай матарыі рук, харэаграфія (танец), шахматы, камп'ютэрныя гульні і г.д.

Кожт за наведванне аднаго гуртка, як многія іншыя ў нашым жыцці, прывязаны да мінімальнага заробку і складае 0,75; 1; 1,5; 2 мінімалі. Адміністрацыя навукаўнай установы па сваім меркаванні вырашае, каго з бацькоў і на колькі выдзяліць ад аплаты.

Мы імкнёмся даць дзецім роўныя магчымасці, - зазначае Мар'яна Акіндзіна Шоткіна, начальнік упраўлення адукацыі і па справах моладзі Адміністрацыі Фрунзенскага раёна Мінска. - Таму для дзіцяці-сироты, са шматдзетнай сям'яй і г.д. наведванне такіх гурткоў - бясплатнае.

Сродкі за гурткі трапляюць на спецыяльныя лічбы (дзіцячага садка) аддзела адукацыі, імі маюць права распараджацца толькі самі аказальнікі паслуг. Але ў палажэнні ўсё ж пазначана, на што гэтыя

Спосаб павышэння якасці адукацыі

Яны былі першымі ў сваім Фрунзенскім раёне, хто рызыкнуў адукацыйныя паслугі аказваць за грошы. Зразумела, што за такую справу мог узяцца толькі кіраўнік смелы, які разбіраецца ў эканамічных і юрыдычных пытаннях, з добрымі арганізатарскімі, камунікатывымі здольнасцямі. Уладзімір Віктаравіч Власюк, дырэктар сярэдняй школы №149 з эканамічным ухілам - якраз такі чалавек. Пасля першай, педагогічнай, адукацыі ён атрымаў яшчэ і другую - эканамічную, мае вопыт работы ўпраўлення. Гэта з пачаткам менавіта яго кваліфікацыя выклікала пераход на новы кірунак - эканамічны.

Калі зрабіць спробу даць вызначэнне платным дадатковым адукацыйным паслугам у школе, дык гэта - дадатковыя чэзны гадзіны да існуючага школьнага кампанента, які выходзіць з патрэбы на вызначэнне тых прадметаў (або аўтодаданае тымі навучанні), якіх не хапае ў звычайны гадзіны па канцэпцыі развіцця школы. Гэтыя паслугі, як ужо адзначалася, унікалі на неабходнасці. Да ўвагі павялічаны пажаданні бацькоў, але арыянальнае роля заставалася за адміністрацыяй школы. (Не ўсе бацькі знаёмыя з педагогічнай і псіхалагічнай навукай, таму яны не могуць правільна вырашыць, што і ў якім узросце карысна іх дзіцяці).

Як узяць у 149-й школе гурток "Моёны этыкет" (на англійскай мове)? Замежную мову ў школе пачынаюць вучыць у першым класе, на гэты прадмет выдзяляюцца дзве гадзіны ў тыдзень. Настаўнікам было заўважана (навукоўцамі пацверджана), што дзеці, прыходзячы на наступныя заняткі, праз два дні ўжо ўсе забываюць, трэба ўсё тлумачыць зноў. Інфармацыя трымаецца ў галаве дзесяць суткі, і калі яе не падсілкаваць паўтарэннем або новай порцыяй, дык яна згубіцца. Заняткі па замежнай мове могуць быць эфектыўнымі пры штодзённым практыкаванні.

Ні для каго ўжо не секрэт, што сёння бацькі, каб толькі дзеці здасілі вучэбную

праграму па замежнай мове ў звычайнай школе, вымушаныя наймаць рэпетытараў і плаціць за такія паслугі вялікія грошы. Іншая справа - школыныя настаўнікі-прадметнікі, для якіх выдзяленне гурткоў з асноўнае самаакупнасці - двайная зацікаўленасць: падтрымка матэрыяльнай і стымул павышаць сваю кваліфікацыю.

Для многіх вучняў 149-й школы дадатковай матывацыі служыць яшчэ тое, што ў старшых класах яны могуць абраць для сябе спецыялізацыю эканаміста-пэракладчыка. Людміла Станіславаўна Аляшкевіч, загадчыца кафедры англійскай мовы, вельмі вопытная англазнаўца, адзначае высокую зацікаўленасць дзіцяці ў іх бацькоў вывучэннем замежнай мовы. Многія гурткоўцы падчас кансультаў наведваюць еўрапейскія краіны, дзе падмацоўваюць сваю размоўную практыку.

У гуртку "Моёны этыкет" вучні займаюцца па аскфардскіх падручніках, якія набываюць бацькі. Паводле слоў настаўнікаў, гэты падручнік добры па многіх паказчыках, але галоўнае - матэрыял у ім падаецца цікавым і на метад праектаў. Заняткі ў гуртку праходзяць весела і цікава, дапамагае тут і нагляднасць. Людміла Станіславаўна не без гонару запрашала ў кабінет англійскай мовы палубавача іх скарам - самай разнастайнай, высаканскай, прыгожай нагляднасцю (дарэчы, набытай за сродкі ад гурткоў платных, але якой карыстаюцца і на звычайных школьных занятках). Л.С.Аляшкевіч, як рэзюмэнт Цэнтра вучэбнай ініцыятыў, якія толькі пачаўся ў нашай літаратуры, якія толькі з'яўляюцца ў кнігарнях, таму самае лепшае адразу трапіць у школу. Якасць ведаў гурткоўцаў кантралююць бацькі, якія задаволены поспехамі сваіх дзяцей. А тыя ўжо ў сёмым класе без цяжкасці пераводзяць простую мову ва ўскладненую з правільным дапасаваннем часу (што не кожны першакурснік ВНУ зрабіць можа).

У пачатковай школе дзеці вучаюцца да дзесяці прадметаў, большасць з якіх скіравана на аздабленне нейкай інфармацыі. Менш увагі ў школьнай праграме надаецца развіццю пэўных навываў. Той усеагульна вядомы факт, што актыўнае дробнай матарыі рук уплывае на фізіялагічнае і псіхічнае развіццё дзіцяці, спрыяла ўздзейнічае на яго і пачуццёвую, і інтэлектуальную сферы, быў прыняты да ведама ў школе. Бацькам таксама не давялося шмат тлумачыць што да чаго, таму хутка арганізавалі гурток для заняткаў па развіццю дробнай матарыі рук, які прывалі больш прыгожа - "Дызайн". Кіруе ім Галіна Аляксандраўна Палачаніна, педагог-мастак. Да прыходу ў 149 школу яна працавала ў спецыялізаванай школе з таленавітымі дзецьмі, таму многія свае прывыкі перанесла адтуль. Гурткоўцы ў вялікім захапленні ад "Дызайну". Шмат работ у ім звязана з іх жаданнямі, і дзеці займаюцца творчасцю без прыму-цы. Практыкаванні бываюць розныя, на-

Семинары

Гульня - справа сур'езная!

На мінулым тыдні прайшоў Рэспубліканскі семінар "Навучанне грамаце і матэматыцы дзяцей 3-6 гадоў па метадыцы Мікалая Аляксандравіча Зайцава". Арганізатарамі семінара выступілі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Акадэмія паслядыпломнай адукацыі і Цэнтр развіццёвых педагогічных тэхналогій.

У тэарэтычную частку семінара ўвайшлі навуковае абгрунтаванне метадыцы Зайцава, прыёмы і формы арганізацыі заняткаў па навучанню грамаце і матэматыцы ў дашкольнай установе, прэзентацыя і абмеркаванне відэазапісу заняткаў з дзяцей у дашкольнай установе, прэзентацыя і абмеркаванне відэазапісу заняткаў з дзяцей у дашкольнай установе, прэзентацыя і абмеркаванне відэазапісу заняткаў з дзяцей у дашкольнай установе.

На практычную частку мэр-прапрыетарства яго ўдзельнікі пасля заканчэння спецыяльных курсаў сталі заўзятай прыхільніцай гэтай метадыцы.

Кі-і ўдзельнікі, да ўсяго новага спачатку ставяцца з насяжарай. Вось і бацькі, наведваючы заняткі з выкарыстаннем новай метадыцы, пільна сачылі за тым, што дзеці вывучаюць. Потым пачалі заўважваць, што і дзеці без лішняга напружання, нават з нечаканым лёгкасцю спасыгаючы асновы граматы і матэматыкі.

Такім чынам, заняткі паступова набываюць прызнанне. А з цягам часу праца па метадыцы Зайцава пачала праводзіцца ў форме гуртоў, якія пасля былі пераведзены на пільную аснову. Важна, што ў садку існуе пераемнасць элементаў метадыкі на занятках музыкі, выяўленчай дзейнасці.

Удзельнікам семінара Клаўдзія Васільеўна прадэманстравала два "уроку", па навучанню грамаце і матэматыцы. Прычым іх асабіста ўвазе, магчыма, вы знойдзеце ў іх для сябе шмат цікавага і карыснага...

Сярэдняй група. Займаецца па метадыцы Зайцава першы год. Праца пачынаецца з таго, што Клаўдзія Васільеўна дэманструе сваім выхаванцам секундамер з матай выклікае цікавасць у дзяцей, засяродзіць іх увагу.

1. Першае практыкаванне - лічэнне па табліцы. Педагог паказвае ўказнік, дзеці хорам вымаўляюць лікі, спачатку ад 0 да 19, а затым у адваротным напрамку. Гэта практыкаванне не эфектыўнае тым, што тут адразу задзейнічаны тры віды памяці: візуальная, акустычная, матарная. Да таго ж дзецім цікава і весела вымаўляць лікі разам.

2. Педагог паказвае дзецім карткі, на кожнай напісаны лік, які яны павінны назваць. Кожнаму, хто называе лік правільна, педагог аддае картку.

3. Пасля працы са спецыяльнай табліцы, у якой трэба падлічыць крошкі, група пераходзіць да наступнага практыкавання. Педагог называе лік, кожны з дзяцей шукае ў сябе таблічку з такім лікам, і калі яна ёсць, вяртае яе выхавателю. Цікава, што для лепшага ўвасаблення дзецім ліку педагог называе не проста трынаццаць, ва семнаццаць, а і ўдакладняе: дзесяць і тры, дзесяць і во-

сем. 4. Дзеці ўголас лічаць па табліцы любы дзесятка на выбар. Педагог засякае час лічэння, а потым павядаляе яго. У выхаванцаў з'яўляецца азарт: хто хутчэй?

5. Практыкаванне вельмі нагадвае лічбавы ланцук. Гульня называецца "Столік". Дзеці размяшчаюць выклікае карткі, на кожнай з якіх - асобны дзесятка. А потым у кожную скідаюць маленькія карткі. Дзеці павінны знайсці патрэбныя маленькія карткі і закрываць імі адпаведныя лікі на вялікай картцы. Пасля кожнае дзеці ўголас падлічаюць свой дзесятка.

6. Задача: У магазін цацак прывезлі 54 бэтманы і 58 рабакопаў. (І тую, і другую лічбу педагог адзначае на табліцы і трымае на іх ўказку). Каб даведацца, наколькі больш рабакопаў прывезлі ў магазін, трэба падлічыць лічбы ад адной указкі да другой. Дзеці з дапамогай педагога з задавальненнем падлічаюць, паколькі ім цікава сам змест заданні.

7. А гэтак практыкаванне - своеасаблівае гульня-рэбус. Педагог паказвае на картках зашыфраваныя характарыстыкі фігуры. Напрыклад, вобраз чатыры карткі: на адной намаляваны прамавугольнік, на другой - кіякца жоўтага колеру, на трэцяй - хатка маленькага памера, чацвёртая змяшчае выяву тонкага чалавека. Рэбус адзначае, што фігура, якую дзеці павінны знайсці, - гэта прамавугольнік жоўтага колеру, маленькі, тонкі. Такім чынам, дашкаляты засвойваюць класіфікацыю фігур па форме, колеру, памеры, таўшчыні.

Далей яны знаходзяць падабную фігуру, уголас называе яе характарыстыкі. Для замацавання ведаў і лепшага асвавання матэрыялу педагог прапануе дзецім знайсці фігуру, не падобную да той, якая толькі што

была ў яго руках, а потым параўнаць дзве фігуры: "Ці падобныя гэтыя фігуры?", "Чым падобныя, а чым адрозніваюцца?". "Гэты прамавугольнік вялікі ці маленькі?".

8. Апошняе практыкаванне - на замацаванне, дзеці разам з педагогам паўтараюць па табліцы ўсе дзесяткі.

Такім чынам, праз гульню дашкаляты засвойваюць асновы матэматычных паняццяў, яны зацвярджаюцца, а таму ўважлівыя, што дазваляе хутчэй дасягнуць поспехаў у навучанні. Дзеці менш стомляюцца, да таго ж амаль увесь час знаходзяцца ў руху, бо пры такім навучанні ім неабавязкова сядзець за сталом нерухома, а можна паходзіць па пакоі, пасядзець або нават паляжаць на дыване.

Навучанне грамаце Другая малодшая група. Навучанне грамаце дзяцей яшчэ пры дапамозе кубікаў Зайцава. Што яны з сябе ўяўляюць? Кубікі вывучаюць розныя... Ёсць "залаты" кубік, на якім змешчаны галосныя літары (дзецім не кажучы, што гэтыя літары называюцца галоснымі). Ёсць маленькія і вялікія кубікі, і падзяляюцца на жалезныя і драўняныя, такія кубікі змяшчаюць склады. Пазней дзецім тлумачыцца, што на маленькіх кубіках намаляваны мяккія гукі, на вялікіх - цвёрдыя. Да таго ж неадрама кубікі Зайцава называюць "кубікамі", што будзе душай дзіцяці.

Маленькія кубікі - звычайны брагуючы, а вялікія - шамаццё. Гэта зроблена для таго, каб пазней увесці паняцце глухасці, звонкасці. Вы, навушны, загадаліся, што на маленькіх кубіках - звонкія гукі, на вялікіх - глухія. Ёсць яшчэ і парныя кубікі...

1. У першым практыкаванні дзеці выбіраюць на "залатым" кубіку чаруючую літару. У нашым выпадку гэта будзе літара О. Педагог знаходзіцца на адлегласці ад століка, на якім ляжаць кубікі. Калі дзіця знайшло ў складзе на кубіку літару О, яно бязжыццёва з такім кубікам да педагога, тым часам дзіцячыя кубікі ў дзіцячых далонях, яны разам прагавораюць склады і вызначаюць, ці ёсць тут літара О, ці "правільны" кубік прынесла дзіця.

2. Калі кубік вызначаны правільна, дзіця кладзе яго на спецыяльную паліцу. Пасля таго як паліца запоўнена, усе разам чытаюць тое, што на ёй атрымалася, і адносяць кубікі зноў на стол.

3. Гульня "Паравоз". Педагог аб'яўляе дзецім, што зараз яны ўсе разам паедуць у лес да дзікіх жывёл на паравозе. Кожнае дзіця выбірае, якую жывёліну яно возьме на паравоз разам сабой: вольна, зайца, ваўка, лісу, мядаведку... Далей выхаванцы з дапамогай педагога складаюць з кубікаў назвы жывёл і ставяць іх на паліцу ўслед за паравозам, кожная назва - своеасаблівы вагончык. Пасля таго як праца скончана, усе разам чытаюць, хто едзе на паравозе. Потым дзеці самі інсцэніруюць паравоз аб'яўляе, што пачуў мя, ехалі, жывёлы пачулі ў розных вагонах. Хто пер у якім вагоне? А, можа, нехта выйшаў? Ану, давайце прачытаем. Калі дзеці вызначылі, хто з жывёл куды перасёў, а каго не хапае, педагог дае наступнае заданне: знайсці на паліцы "пункт" "жывёліну" і аднесці яе на столік.

4. У заключнай частцы заняткаў дзеці разам з педагогам прагавораюць пачынаючы, гэтыя жукі з малюнкамі, якія ўважлівыя, што пачуў мя, ехалі, жывёлы пачулі ў розных вагонах. Хто пер у якім вагоне? А, можа, нехта выйшаў? Ану, давайце прачытаем. Калі дзеці вызначылі, хто з жывёл куды перасёў, а каго не хапае, педагог дае наступнае заданне: знайсці на паліцы "пункт" "жывёліну" і аднесці яе на столік.

Напрыканцы семінара прайшоў круглы стол "З'яўляюцца ў садку і ў школах, на якім абмеркаваліся праблемныя моманты ў дашкольнай адукацыі, а менавіта: яны трэба даць той неабходны мінімум ведаў, уменняў і навыкаў, які павінны быць засвоены кожным выпускніком дашкольнага сада. Акрамя таго, мы прапануем і дадатковыя (платныя) адукацыйныя паслугі, такія як навучанне дзяцей англійскай мове, элементам камп'ютэрнай граматы, рытмічным рухам пад музыку.

Робота з кожным дзіцем заўсёды вядзецца з улікам яго індывідуальных разумовых і фізічных асаблівасцей, а дзякуючы наяўнасці адпаведных спецыялістаў заняткі ў нашым дзіцячым садзе праводзяцца пераважна на падгруппах. Напрыклад, адна падгрупа займаецца англійскай мовай, а другая - пазнаваль-

У малечы свае адукацыйныя патрэбы

Адна з самых актуальных праблем, якія сёння хваляюць кожную дашкольную ўстанову - гэта праблема пераемнасці дзіцячага сада і школы

У нашым мікрааёме размешчаны пяць школ, чатыры з іх - школы новага тыпу: беларуская нацыянальная гімназія №4, сярэдняя школа №201 з эстэтычным ухілам, сярэдняя школа №193 з паглыбленым вывучэннем англійскай мовы і сярэдняя школа №185 з мастацкім ухілам. Для таго каб выканаць сацыяльны заказ (гэта значыць падрыхтаваць дзіця да паступлення ў вышэйшую школу), мы сталі ўдзяляць больш увагі развіццю тэарэтычных і інтэлектуальных дашкольнай, і як вынік такой дзейнасці ў 1993 годзе садзіліся на дададзены статус дашкольнай установы з паглыбленым гуманітарна-мастацкім напрамкам у рабоце. Дзякуючы гэтай у шатнай расклад дзіцячага сада былі ўведзены дадатковыя спецыялісты: выхаватэль па выяўленчай дзейнасці, камп'ютэрнай грамаце і англійскай мове.

Дзяцім дазвалялі ахвотна падрыхтоўку дзяцей да школы на больш высокім узроўні. У апошнія гады мы працуем у цесным кантакце з педагогамі сярэдняй школы №185. У нас праходзіць сумесныя пасяджэнні метадычных аб'яднанняў, педагогічныя нарады, узаемныя наведванні заняткаў у дзіцячым садзе і ў школе, дзе адкрытыя дзверы і г.д. Такі падыход дае наставніку магчымасць, з аднаго боку, вызначыць узровень развіцця будучых першакласнікаў, з другога - знаёміць выхаватцеля з патрабаваннямі школы, праводзіць усе.

Кожнае дзіця, незалежна ад узросту яго развіцця, базі ведаў і ўменняў, мае шанец больш лёгка ўвайсці ў школьнае жыццё, калі будзе вытрымлівацца прыняты пераемнасці ў выхаванні дзіцяці педагогаў дашкольнай установы, пачатковай школы і базікоў самах выхаванцаў.

Па выніках дыягностыкі, якую праводзіць псіхалаг у нашым садку, далёка не кожнае дзіця адчувае эмацыянальны камфорт у сваёй сям'і. Мы не ставіліся безумоўна да гэтых высноў, і сёння хочам дадзіць ім, што адпаведны паказчык у час знаходжання дзіцяці ў садку значна вышэйшы, чым дома.

Пры пераходзе дзіцяці ў школу весты аб праблемных сем'ях накіроўваюцца ў сацыяльна-педагагічны цэнтр раёна, а таксама ў школу, куды паступае выхаванец. Гэта дае магчымасць сацыяльнаму педагогу і наставніку школы адразу звярнуць увагу на такую сітуацыю і, па магчымасці, абараніць дзіця ад пераходу ў школу.

Галоўнай мэтай рэформы адукацыі з'яўляецца гуманізацыя вучэбна-выхавальнага працэсу на аснове задавальнення асобных і адукацыйных патрэб дзяцей з улікам індывідуальнасці і магчымасцей кожнага. Закамерна ўзнікае праблема якасных змен, якія павінны адбывацца ў адукацыйным працэсе як у дашкольных установах, так і ў пачатковай школе.

Па-першае, змест адукацыі павінен адпавядаць патрабаванням сучаснага стандарта дашкольнай адукацыі, а менавіта: яны трэба даць той неабходны мінімум ведаў, уменняў і навыкаў, які павінны быць засвоены кожным выпускніком дашкольнага сада. Акрамя таго, мы прапануем і дадатковыя (платныя) адукацыйныя паслугі, такія як навучанне дзяцей англійскай мове, элементам камп'ютэрнай граматы, рытмічным рухам пад музыку.

Робота з кожным дзіцем заўсёды вядзецца з улікам яго індывідуальных разумовых і фізічных асаблівасцей, а дзякуючы наяўнасці адпаведных спецыялістаў заняткі ў нашым дзіцячым садзе праводзяцца пераважна на падгруппах. Напрыклад, адна падгрупа займаецца англійскай мовай, а другая - пазнаваль-

на праблемны сем'я накіроўваюцца ў сацыяльна-педагагічны цэнтр раёна, а таксама ў школу, куды паступае выхаванец. Гэта дае магчымасць сацыяльнаму педагогу і наставніку школы адразу звярнуць увагу на такую сітуацыю і, па магчымасці, абараніць дзіця ад пераходу ў школу.

Галоўнай мэтай рэформы адукацыі з'яўляецца гуманізацыя вучэбна-выхавальнага працэсу на аснове задавальнення асобных і адукацыйных патрэб дзяцей з улікам індывідуальнасці і магчымасцей кожнага. Закамерна ўзнікае праблема якасных змен, якія павінны адбывацца ў адукацыйным працэсе як у дашкольных установах, так і ў пачатковай школе.

Па-першае, змест адукацыі павінен адпавядаць патрабаванням сучаснага стандарта дашкольнай адукацыі, а менавіта: яны трэба даць той неабходны мінімум ведаў, уменняў і навыкаў, які павінны быць засвоены кожным выпускніком дашкольнага сада. Акрамя таго, мы прапануем і дадатковыя (платныя) адукацыйныя паслугі, такія як навучанне дзяцей англійскай мове, элементам камп'ютэрнай граматы, рытмічным рухам пад музыку.

Робота з кожным дзіцем заўсёды вядзецца з улікам яго індывідуальных разумовых і фізічных асаблівасцей, а дзякуючы наяўнасці адпаведных спецыялістаў заняткі ў нашым дзіцячым садзе праводзяцца пераважна на падгруппах. Напрыклад, адна падгрупа займаецца англійскай мовай, а другая - пазнаваль-

на праблемны сем'я накіроўваюцца ў сацыяльна-педагагічны цэнтр раёна, а таксама ў школу, куды паступае выхаванец. Гэта дае магчымасць сацыяльнаму педагогу і наставніку школы адразу звярнуць увагу на такую сітуацыю і, па магчымасці, абараніць дзіця ад пераходу ў школу.

Галоўнай мэтай рэформы адукацыі з'яўляецца гуманізацыя вучэбна-выхавальнага працэсу на аснове задавальнення асобных і адукацыйных патрэб дзяцей з улікам індывідуальнасці і магчымасцей кожнага. Закамерна ўзнікае праблема якасных змен, якія павінны адбывацца ў адукацыйным працэсе як у дашкольных установах, так і ў пачатковай школе.

Па-першае, змест адукацыі павінен адпавядаць патрабаванням сучаснага стандарта дашкольнай адукацыі, а менавіта: яны трэба даць той неабходны мінімум ведаў, уменняў і навыкаў, які павінны быць засвоены кожным выпускніком дашкольнага сада. Акрамя таго, мы прапануем і дадатковыя (платныя) адукацыйныя паслугі, такія як навучанне дзяцей англійскай мове, элементам камп'ютэрнай граматы, рытмічным рухам пад музыку.

Робота з кожным дзіцем заўсёды вядзецца з улікам яго індывідуальных разумовых і фізічных асаблівасцей, а дзякуючы наяўнасці адпаведных спецыялістаў заняткі ў нашым дзіцячым садзе праводзяцца пераважна на падгруппах. Напрыклад, адна падгрупа займаецца англійскай мовай, а другая - пазнаваль-

на праблемны сем'я накіроўваюцца ў сацыяльна-педагагічны цэнтр раёна, а таксама ў школу, куды паступае выхаванец. Гэта дае магчымасць сацыяльнаму педагогу і наставніку школы адразу звярнуць увагу на такую сітуацыю і, па магчымасці, абараніць дзіця ад пераходу ў школу.

Галоўнай мэтай рэформы адукацыі з'яўляецца гуманізацыя вучэбна-выхавальнага працэсу на аснове задавальнення асобных і адукацыйных патрэб дзяцей з улікам індывідуальнасці і магчымасцей кожнага. Закамерна ўзнікае праблема якасных змен, якія павінны адбывацца ў адукацыйным працэсе як у дашкольных установах, так і ў пачатковай школе.

Па-першае, змест адукацыі павінен адпавядаць патрабаванням сучаснага стандарта дашкольнай адукацыі, а менавіта: яны трэба даць той неабходны мінімум ведаў, уменняў і навыкаў, які павінны быць засвоены кожным выпускніком дашкольнага сада. Акрамя таго, мы прапануем і дадатковыя (платныя) адукацыйныя паслугі, такія як навучанне дзяцей англійскай мове, элементам камп'ютэрнай граматы, рытмічным рухам пад музыку.

Робота з кожным дзіцем заўсёды вядзецца з улікам яго індывідуальных разумовых і фізічных асаблівасцей, а дзякуючы наяўнасці адпаведных спецыялістаў заняткі ў нашым дзіцячым садзе праводзяцца пераважна на падгруппах. Напрыклад, адна падгрупа займаецца англійскай мовай, а другая - пазнаваль-

на праблемны сем'я накіроўваюцца ў сацыяльна-педагагічны цэнтр раёна, а таксама ў школу, куды паступае выхаванец. Гэта дае магчымасць сацыяльнаму педагогу і наставніку школы адразу звярнуць увагу на такую сітуацыю і, па магчымасці, абараніць дзіця ад пераходу ў школу.

Галоўнай мэтай рэформы адукацыі з'яўляецца гуманізацыя вучэбна-выхавальнага працэсу на аснове задавальнення асобных і адукацыйных патрэб дзяцей з улікам індывідуальнасці і магчымасцей кожнага. Закамерна ўзнікае праблема якасных змен, якія павінны адбывацца ў адукацыйным працэсе як у дашкольных установах, так і ў пачатковай школе.

Па-першае, змест адукацыі павінен адпавядаць патрабаванням сучаснага стандарта дашкольнай адукацыі, а менавіта: яны трэба даць той неабходны мінімум ведаў, уменняў і навыкаў, які павінны быць засвоены кожным выпускніком дашкольнага сада. Акрамя таго, мы прапануем і дадатковыя (платныя) адукацыйныя паслугі, такія як навучанне дзяцей англійскай мове, элементам камп'ютэрнай граматы, рытмічным рухам пад музыку.

Робота з кожным дзіцем заўсёды вядзецца з улікам яго індывідуальных разумовых і фізічных асаблівасцей, а дзякуючы наяўнасці адпаведных спецыялістаў заняткі ў нашым дзіцячым садзе праводзяцца пераважна на падгруппах. Напрыклад, адна падгрупа займаецца англійскай мовай, а другая - пазнаваль-

на праблемны сем'я накіроўваюцца ў сацыяльна-педагагічны цэнтр раёна, а таксама ў школу, куды паступае выхаванец. Гэта дае магчымасць сацыяльнаму педагогу і наставніку школы адразу звярнуць увагу на такую сітуацыю і, па магчымасці, абараніць дзіця ад пераходу ў школу.

Як я стала "зайчысткай"...

На п'яцідзесятым годзе жыцця я нечакана для сябе сутыкнулася з праблемай: як навучыць дзіця чатырох-пяці гадоў чытаць без асаблівых цяжкасцей і турбот?

Дакладней, гэтае пытанне ўзнікла шмат разоў (і працу выхаванцаў у дзіцячым садку). Але тры гады назад мне проста неабходна было знайсці на яго адказ, бо трэба было навучыць чытаць да-

коў. У яе праблемы са зрокам, носьці акулярны. Вядома, мама хвалявалася, прасіла, каб не сталася дзіцяці заняткамі, напрыклад, напружваючы вочкі. Патлумачыла маме, што нашы заняткі не шкодзяць зроку. Мама павярнула на іх і пагадзілася са мной. І раптам праз нейкі час яна гаворыць: "Гэтыя заняткі майя дачці не патрэбны, яна сама навучы-

нічога не рабіў. Я пакінула яго ў спакой і, як высветлілася пазней, правільна зрабіла. Ён "працаваў" па сваёй праграме. Калі ўсё замяніліся кубікамі, Алеша сядзеў пад сталом і адтуль назіраў, калі ўсе чыталі пацешкі, развешаныя па сценах, ён перастаў кубікі на паліцы з месца на месца. І раптам праз два месяцы ён напісаў сваё імя па табліцы, спытаў яго з кубікаў, паставіў вялікую літару і заявіў, што можа напісаць імяны ўсіх дзяцей. І напісаў! З таго часу хлопчык пачаў чытаць і пісаць.

Дапамагае метадыка і дзецім з дэфектамі маўлення. Другі год у мяне займаецца Саша. На занятках мы з ёй пісалі словы па табліцы і складалі іх з кубікаў. Але рабілі гэта, не заважаючы ўвагі на тым, што мы вучымся правільна вымаўляць гукі, проста пісалі. Цяпер яна ўсе гукі вымаўляе правільна.

Вось ужо тры год я працую з кубікамі Зайцава. Ці падабаецца мне? Такі Лічу, што для дзяцей дашкольнага ўзросту гэта лепшая метадыка. Галоўная не вартасць у дашкольнай, што яны вучацца. Яны гуляюць, спяваюць, скачуць, яны чытаюць.

Дзеці развучваюцца. Разам з ім і я спрабую стаць больш свабоднай. Я ўжо не боюся публічных выступленняў, больш лёгка ўступаю ў дыялог з кіраўніцтвам і незнаёмымі людзьмі. Вось я і раблю выснову: мы, "зайчысты",

Марына КАЛІНІНА, загадчыца дзіцячага сада №527 Мінска.

Вопыт
Выпрабаванне творчасці

рагога мне хлопчыка чатырох гадоў. Я пыталася ў настаўнікаў, выхавальнікаў, ва ўсіх, хто звязаны з навучаннем. Нехта мне сказаў, што цяпер павінны "кубікі Зайцава", але больш падрабязна пра гэта нічога не ведаў.

Аднойчы ў метро я прычэпала рэкламу, што ў Мінску ў Акадэміі паслядыпломнай адукацыі будучы арганізаваны курсы па навучанню дзяцей чытанню і матэматыцы па метадыцы М.А.Зайцава. Я пазваніла па ўказанаму нумару тэлефона і запісалася на курсы. Так я стала "зайчысткай".

Першае ўражанне ўсё так проста і даступна. Як гэта мы самі да гэтага не дадумаліся? Ніякага "аналіза" ніякага пакутлівага складання літар. Бегай, скачы, спявай - і ты ўжо чытаеш! Натхніўшыся, зарадзіўшыся невячэрняй энергіяй М.Зайцава, я ўзялася за навучанне. Але аднаго дзіцяці мне ўжо было мала. Захвэлася навучыць чытаць усіх дзяцей па такой "простай" і даступнай метадыцы.

З гэтай ідэяй я звярнулася ў дзіцячы сад. Мне вельмі падабалася і загадчыца, і метадычны падтрымліваў мяне - і работа закіпела. Усе дапаможнікі, табліцы і кубікі я набыла за свой кошт. Кабінет аформіла паводле Зайцава: табліцы - высокая, палічка для кубікаў, лаўка для дзяцей. Надрукавалі пацешкі, загадкі, прымаўкі, скорэагаворкі. Потым усё гэта наклеілі на сцену. Указкі нарэзалі доўгімі (па 1,5-2 м), каб ніхто нікому не замінаў.

Выхавальнікі паставіліся больш стрымана. Бацькі напачатку таксама асабліва радзілі, што яны вучыліся. У тым сэнсе, што ён зноў новае метадыка (кожны іх ужо было), лепш бы на вуліцы больш гулялі. Але калі ўвесь сад заспяваў му-мо-ма-мэ-мы-м, сё-сё-сё-сё-сё-сё (г.д. бацькі прыйшлі ў захваленне. Выхавальнікі і прызадумаліся.

Праз 2-3 месяцы старэйшыя дзеці пачалі чытаць (пераважна па складах), усе ведалі шмат пацешак, скорэагаворак. Тады я пачала дзіцяцім вучыцца работай на педагогічных нарадах. Выхавальнікі адначасна і танючы вынікі: маўляўчы, хіць дзіцяці сталі больш актыўнымі, пачалі лепш засвойваць вучэбную праграму.

Бацькі прыходзілі на заняткі. Спачатку здзіўляліся, што так усё высока наклеена, а метадыка карэнным чынам адрозніваецца ад усіх астатніх (няма сталой і крэслаў, не трэба сядзець і пісаць ручкай). Дзеці пачувалі сябе свабодна, камфортна, яны знаходзіліся ў радасці ад "напісання" і прычымтаў слоў свеціцца на кожным тварыку. І бацькі прынілі такое навучанне.

Першы год заняткаў паказваў высокую эфектыўнасць метадыцы. Усе дзеці, ідучы ў школу, умелі чытаць, ведалі алфавіт, а таксама шмат скорэагаворак, загадак, вершаў.

Першы год займаецца ў мяне Каценка. Ёй шэсць год-

на правільным шляху, да старых метадык вяртання быць не можа. Але ўжо метадыку Зайцава трэба ведаць назу-бо! Уважліва прастага наву-чання дашкольнага вялікай па-прадэраў працай выхаваль-ніка.

У першы і другі гады працы я праводзіла заняткі стро-га па метадыцы, нічога не думала. Ды гэта і не трэба было: у метадыцы ўсё вядома распісана. У мяне шмат нагляднага матэрыялу: дзе-сцы з лішкам загадак надру-каваны і наклеены на кардон, адгледкі пад мумарамі ўсіх на-заваных пачынаюць з выдзя-ленням наіснага складу і з каляровымі карцінкамі, ско-рагаворкі, вершы - таксама на сцене. Другі экзэмпляр кожнай скорэагаворкі разрэза-ны на словы, якія наклеены на кардон, і ляжыць у канверце. У кожнага дзіцяці ёсць кніга "Чытай і спявай" (што яны з задавальненнем і робяць), два камплекты картэк "Пішу прыгожа", прагнісныя карткі.

На тры год працы я пача-ла прыводзіць сваё - Міка-лай Аляксандравіч не забара-няе гэтага. Галоўнае, каб за-нятыя прыходзілі цікава і дася-галася кантактавая мэта - на-вучыць дзяцей чытаць і пі-саць. І гэта ў мяне ат-рымліваецца!

1993, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 26